

Ключевые слова: правоведение, обучение, методика, методы обучения.

Summary

Anna Budas

Teaching Law Students of Non-Legal Professions as a Subject of Scientific Research

The specificity of law teaching methods students of non-legal professions has been defined, and the basic approaches to the selection of methods, means and organizational forms of teaching the science of law to meet its objectives and content have been characterized. On the basis of the competence approach the meaning of the term «law teaching methods» has been specified and its components have been specified. The importance of the aims giving phase in the law teaching has been emphasized and it also has been defined, that the main goal of the law teaching is to form the legal experience, and to give to students the system of skills, particularly those, that related to the normative regulation of their professional activity. The author of the article came to the conclusion that the methodology of law teaching is a dynamic science due to the changes of the legislation, the development of the jurisprudence, and the transformation of the level of the society legal culture. The key criteria for selecting the law teaching methods for the students of non-legal professions have been formulated.

Key words: science of law, methodology, teaching methods.

Дата надходження статті: «2» жовтня 2014 р.

УДК: 37.013.42:316.723-053.67

МИКОЛА ВИДИШ,

*кандидат педагогічних наук, доцент
(м.Хмельницький)*

Соціально-педагогічна робота як дієвий механізм формування культури сучасної студентської молоді

У статті аналізуються соціально-педагогічні аспекти проблеми формування культури сучасної студентської молоді в закладах освіти та показники культури особистості студента.

Встановлено, що культура сучасної студентської молоді – це спосіб сприйняття світу, видів діяльності, що складаються на основі певних ціннісних орієнтацій, знань, переконань; це відображення якостей внутрішньо притаманних особистості студента; це загальний рівень соціалізації його особистості, що проявляється у прогресивній діяльності. Розв'язання проблеми формування культури сучасної студентської молоді залежить від того, наскільки суспільству і вищому навчальному закладу як важливому соціальному інституту вдається регулювати практичні тенденції соціалізації та індивідуалізації на кожному етапі їх розвитку. Вищий навчальний заклад виступає важливою умовою формування культури сучасної студентської молоді, цей процес повинен постійно враховувати особливості часу, щоб адекватно використовувати різні форми виховної діяльності та будувати її на теоретичних засадах, які відповідають сучасним вимогам розвитку суспільства.

Практика показує, що одним із дієвих механізмів формування культури сучасної студентської молоді є соціально-педагогічна робота, спрямована на створення сприятливих умов соціалізації, всебічного розвитку особистості, задоволення її культурних і духовних потреб.

Ключові слова: соціально-педагогічна робота, культура особистості, студентська молодь, соціалізація, формування особистості.

Постановка проблеми у загальному вигляді... Становлення української державності, розбудова громадянського суспільства, інтеграція України у світове та європейське співтовариство передбачають орієнтацію на Людину, її культуру. Закладена в сучасних державних документах методологія освіти надає пріоритетності соціально розвиненій особистості, її життєвому самовизначенню, самореалізації, життєтворчості і, відповідно, апелює до сучасної особистісно зорієнтованої парадигми освіти. Потреби суспільства в самостійній, творчій, ініціативній особистості визначають нові параметри перебігу соціалізації, висувають підвищені вимоги до її суб'єкта щодо формування нових моделей соціальної поведінки, конструювання персональної системи цінностей, унаслідок чого перед педагогічною наукою постає потреба переосмислення й перегляду традиційних настанов у вихованні сучасної молоді.

Основною концептуальною лінією психолого-педагогічного впливу на сучасну студентську молодь є вдосконалення особистісного зростання, формування культури особистості, її творчого потенціалу, засвоєння соціально-ціннісних орієнтацій тощо.

Сучасна студентська молодь, маючи величезний творчий потенціал, здатна реально впливати на перебіг і спрямованість подальших демократичних перетворень в Україні. Така соціальна роль і суспільно-історичне призначення студентської молоді потребує особливої уваги до неї з боку

інститутів влади та, передусім, системи вищої освіти, де відбувається професійне і громадянське становлення інтелігенції країни. Щоб прогнозувати сучасні та майбутні процеси у студентському середовищі, необхідно знати реальну ситуацію, соціальні проблеми, інтереси, життєві плани, ціннісні орієнтації та поведінку молодого покоління. Саме у студентському віці формуються навички поведінки і риси свідомості, які утворюють ядро нової особистості, тому спосіб життя студентів, їх оточення, вироблення нових стереотипів під впливом зміни бачення тих чи інших ситуацій, проведення вільного часу, рівень життя стануть визначальними для подальшого формування культури сучасної студентської молоді.

Аналіз останніх досліджень і публікацій... Проблеми вивчення студентства непокоять учених і практиків не одне десятиліття. Найбільш активно їх розробка розпочалась у 60-ті рр. минулого століття. Свіжу течію у розвиток молодіжної та студентської проблематики внесли А. Дмитрієв і А. Ветошкін, які комплексно розглядали проблеми студентської молоді. Також набувають широкої популярності праці одного з корифеїв сучасної науки про молодь В. Лісовського, який визначав студентство як специфічну соціальну групу, що за своїм суспільним становищем ближче стоїть до інтелігенції, є її резервом і призначена у майбутньому до занять висококваліфікованою працею в різних галузях науки, техніки, управління та культури. Він виділив основні типи студентів, ґрунтуючись на таких критеріях як: ставлення до навчання, наукова і суспільно-політична активність, загальна культура і колективізм тощо. Активно працювали над студентською проблематикою Г. Горченко, А. Дяков, А. Стеценко, які на основі дослідження неформального молодіжного руху запропонували класифікацію студентства, в якій провідними критеріями виступають ціннісні орієнтації, зміст і форми діяльності студентських об'єднань тощо.

В Україні студентська проблематика традиційно була об'єктом пильної уваги представників різних суспільних дисциплін, передусім, педагогів і соціологів. В об'ємному теоретичному матеріалі виділяються праці Л. Ази, Н. Бегеки, В. Гірїнова, Н. Ніколаєвського, В. Казачкова, І. Тарапова та ін. Зокрема, В. Гірїнов, Н. Ніколаєвський, І. Тарапов розглядають сутність розвитку особистості у студентському віці, специфіку окремих його етапів, психологічні особливості та відповідні їм форми соціальної активності. Л. Аза, Н. Бегека, В. Казачков у 90-х рр. минулого століття для характеристики студентів у якості провідного критерію виділили їх соціальну активність. На межі тисячоліть активізувалась розробка тематики, орієнтованої на вищу школу України. Продуктивними в цьому напрямку слід відзначити праці В. Андрущенко, В. Арбеніна, Е. Якуба та ін. Вони запропонували класифікацію типів особистості студентів, в якості критерію якої виступає особистісна мотивація у сфері вільного часу. Одночасно з цим певний дефіцит наукових знань про сучасне студентство відчувається і зараз. Особливо важливою є детальна розробка соціально-педагогічних аспектів, покликаних забезпечити виховну практику теоретико-методологічними конструкціями, які б відображали сучасну специфіку вітчизняної вищої освіти. Світове товариство давно зрозуміло, що майбутній фахівець повинен бути спеціалістом широкого профілю з глибокою професійною і гуманітарною підготовкою, а тому дуже важливо, щоб його духовний світ формувался за системою культурних цінностей.

Формулювання цілей статті... Метою статті є висвітлення соціально-педагогічних аспектів проблеми формування культури сучасної студентської молоді в закладах освіти.

Виклад основного матеріалу... Формування особистості – це надання певної форми завершеності процесу становлення людської особистості, досягнення нею рівня зрілості. Воно здійснюється під впливом умов суспільства: політико-ідеологічних, економіко-соціальних, духовних, екологічних тощо [1]. Проблема формування особистості належить до фундаментальних не лише в педагогічній, але й у соціальній, політичній, культурній сферах суспільного життя. У соціальній системі цілеспрямоване формування особистості здійснюється шляхом виховання. Адже всі перетворення, що відбуваються в суспільстві, зосереджуються на особистості, яка є головною дієвою особою та суб'єктом суспільно-історичного процесу [2]. Особливо гостро проблема формування особистості постала в період зміни соціальних координат та принципів розвитку, коли стверджується нова система цінностей, змінюються суспільні пріоритети тощо. Разом з тим все більше молодих людей, в тому числі і студентів, живе поза нормами людської моралі, підліткова злочинність постійно зростає, все частіше агресія і озлобленість простежуються у поглядах на життя та вчинках молоді. Саме молодь, в тому числі і студентська, є сьогодні промотором соціальної напруги, жорстокості та аморальності в суспільстві. Це свідчить про те, що проблема формування культури особистості сучасного студента набуває особливої актуальності. Адже тільки культурна, духовно багата людина, наділена рисами інтелігентності, прагне спрямувати досягнення людства на ствердження творчої свободи і на утвердження пріоритету людини як найвищої цінності суспільства. А це вимагає постійної роботи з підвищення загальної культури особистості, культури мови, мислення, культури навчальної діяльності тощо, що є нагальною необхідністю для студента [3].

Формування особистості студента слід розуміти як процес, в ході якого він одержує професійно важливі знання, уміння і навички. Умовою успішного формування його особистості є позитивне ставлення до навчання, однокурсників, встановленого порядку в університеті, до виконання завдань відповідно до програмам підготовки тощо. Студента як особистість формує вся сукупність впливів: організація навчання, заняття з різних предметів, особистий приклад викладачів, стосунки з товаришами тощо [4]. Всі якості взаємопов'язані і формуються в органічному зв'язку. На відміну від знань чи навичок особистісні якості формуються не так швидко і не так помітно. Вони є результатом цілеспрямованого комплексу впливів на студента протягом тривалого часу.

Основними пріоритетами в житті студента є успішне навчання, підвищення власного інтелекту, духовний, моральний, фізичний та естетичний розвиток, оволодіння навичками професії тощо. Особистість студента як людини може характеризуватись із трьох позицій: соціальної, яка є наслідком включення його в студентську групу, виконання ним навчальної функції; психологічної, яка являє собою єдність психічних процесів, станів, утворень і властивостей особистості; біологічної, яка включає тип вищої нервової діяльності, побудову органів чуття, інстинктів, фізичну силу, колір шкіри, очей, зріст тощо. Третя позиція, в основному, зумовлена спадковістю і задатками, але інколи вона може змінюватись під впливом умов життя і виховання. Ознаками соціально-психологічної зрілості особистості студента є громадянська позиція, професіоналізм, рівень мислення тощо [4].

Вагомий внесок у справу дієвості виховання взагалі та на формування культури сучасної студентської молоді зокрема можуть зробити викладачі вищого навчального закладу шляхом особистого прикладу взаємоповаги, коректності, почуття міри у висловлюванні своїх думок при спілкуванні із студентами і колегами, в умінні слухати співрозмовника тощо. Ці якості і властивості проявляються лише через систему взаємовідносин викладачів із студентами. Для більшості студентів відносини з викладачами спочатку носять не принциповий, а персональний характер. Особистість викладача розкривається у стилі спілкування і визначенні вимог до студентів. Студенти при цьому схильні шукати моральне виправдання вимогам до них з боку викладача – в його вимогах до самого себе. Як правило, при невідповідності цих вимог студенти не вибачають викладачу його недоліки та пов'язують їх з різними стереотипами. Ніхто, крім самого викладача, не може вивести формулу його душі і гуманізувати її. Психологи можуть тільки допомогти в цьому. Дуже важливо, щоб викладач розумів, що гуманізація відносин у суспільстві, навчальному процесі, не можлива без гуманізації його власної особистості. Цей процес передбачає, на нашу думку, наявність педагогічної культури, переконаності у свободі та цінності кожної особистості, її моральних основах і творчих можливостях. У психологічній культурі викладача як складовій частині культури особистості є один важливий елемент – культура педагогічного впливу. Якщо викладач дійсно переконаний, що свобода та відповідальність – це право кожної людини, то він не зможе залишатись в позиції стороннього спостерігача по відношенню до студента. Головною його турботою є створення максимально сприятливих умов для самостійного, інтелектуального розвитку студентів у відповідності до їх мети, намірів та прагнень.

Виховання сучасної студентської молоді пов'язано не лише із зовнішнім впливом викладача чи куратора, цей процес передбачає її внутрішній саморозвиток та самовдосконалення. Особистість студента лише тоді почне духовно змінюватись, збагачуватись, коли зрозуміє, що це потрібно, коли в неї сформується певна мотивація до такого виду діяльності.

Практика показує, що одним із дієвих механізмів формування культури сучасної студентської молоді є соціально-педагогічна робота, спрямована на створення сприятливих умов соціалізації, всебічного розвитку особистості, задоволення її культурних і духовних потреб. Як показало проведене нами опитування серед студентської молоді м. Хмельницького, на запитання анкети «Які види соціально-педагогічної діяльності, на Вашу думку, спрямовані на створення сприятливих умов для навчання та формування культури сучасної студентської молоді?», відповіді були наступними: майже 76% студентів на перше місце поставили всебічний розвиток особистості, більше 46% студентів вважають необхідним надання комплексної соціально-психолого-педагогічної допомоги під час навчання в університеті, а 18,2% відповіли, що перевагу надають задоволенню духовних і культурних потреб.

У студентському віці, як відомо, формуються навички поведінки та риси свідомості, які в основі утворюють ядро нової особистості. Спосіб життя, який ведуть студенти під час навчання, чинники, які на них впливають, оточення та нові стереотипи є визначальними для подальшого життя. Важливе значення для формування культури сучасної студентської молоді має вільний час. Духовні цінності, створені і розвинені у вільний час, реалізуються в навчальній, культурно-комунікативній та інших видах діяльності студентів. У результаті суттєві риси способу життя закріплюються в основних сферах життєдіяльності студентів.

Проведення вільного часу студентської молоді, з одного боку, залежить від економіко-демографічних чинників, соціально-культурного середовища, з іншого боку – пов'язане із системою

їх ціннісних орієнтацій, потреб та інтересів. У результаті взаємодії цих чинників формуються різні типи способів проведення студентами вільного часу: перший тип – це заняття, що належать до діяльнісної структури вільного часу, вони об'єднані однією загальною ознакою – створенням духовних цінностей. Набір видів діяльності, що належать до цієї типологічної групи, охоплює суспільну та науково-дослідницьку роботу, різні форми художньої творчості тощо; другий тип – це види діяльності, ціннісний профіль яких найбільше сприяє інтенсивному розвитку і вдосконаленню особистості студента. Це читання книг, журналів, газет, перегляд телепередач, відвідування кінотеатрів і театрів, концертів, музеїв, виставок тощо; третій тип – це заняття, що поєднують різні види відпочинку: туризм, спорт, відпочинок у компаніях друзів, відвідування танцювальних вечорів, кафе, ресторанів тощо. Зауважимо, що дозвіллене спілкування в студентському середовищі має неоднозначний характер, іноді містить у собі небезпеку соціальних колізій. Викликає занепокоєність соціально-негативна спрямованість спілкування, низька емоційно-моральна культура взаємин у деяких студентів за межами студентських колективів. Усі ці питання потребують подальшого вивчення. Однак, значна частина студентської молоді орієнтована на позитивну діяльнісну структуру вільного часу і бере активну участь у суспільному житті університету. Ціннісні орієнтації, спрямовані на діяльнісну структуру вільного часу, свідчать про високий рівень сформованості культури особистості студента.

Культура сучасної студентської молоді, в нашому розумінні, це спосіб сприйняття світу, видів діяльності, що складаються на основі певних ціннісних орієнтацій, знань, переконань; це відображення якостей внутрішньо притаманних особистості студента; це загальний рівень соціалізації його особистості, що проявляється у прогресивній діяльності. Формування культури особистості студента є складним і тривалим процесом, зумовленим суперечливим характером взаємозв'язку соціального та індивідуального в людині. Розв'язання проблеми формування культури особистості сучасного студента залежить від того, наскільки суспільству і вищому навчальному закладу як важливому соціальному інституту вдається регулювати практичні тенденції соціалізації та індивідуалізації на кожному етапі їх розвитку. Соціалізація пов'язана з необхідністю передачі студентам накопичених суспільством знань, ідей, цінностей, норм поведінки тощо. З іншого боку, становлення та розвиток культури особистості студента здебільшого пов'язані з індивідуалізацією його як людини, тобто, він не лише пасивно і механічно вибирає культурні цінності, але й сприймає та використовує їх залежно від індивідуальних властивостей, не лише засвоює створену раніше культуру, але й бере активну участь у її творенні в сучасних умовах, тобто стає джерелом суспільного розвитку, а суспільство – гарантом збереження його індивідуальності. У процесі взаємодії з культурою студент формує власний неповторний образ навколишнього світу, спосіб його сприйняття та якісно означений спосіб діяльності. Вищий навчальний заклад виступає важливою умовою формування культури сучасної студентської молоді, цей процес повинен постійно враховувати особливості часу, щоб адекватно використовувати різні форми виховної діяльності та будувати її на теоретичних засадах, які відповідають сучасним вимогам розвитку суспільства.

Висновки... Підбиваючи підсумки можна сказати, що сучасна система освіти має виробити модель формування культури сучасної студентської молоді, яка повинна слугувати орієнтиром у соціально-педагогічному спрямуванні роботи вищого навчального закладу. Формування культури особистості для кожного покоління є центральною темою і предметом вивчення, дискусій, експериментування, чим підкреслюється її необхідність і зумовлюються перспективи подальшого дослідження даної проблеми.

Список використаних джерел і літератури:

1. Дьяченко М. И. Краткий психологический словарь: личность, образование, профессия / М. И. Дьяченко, Л. А. Кандыбович. – Мн. : Хэлтон, 1998. – 399 с.
2. Основні поняття і терміни педагогічної соціології / За заг. ред. С. М. Коломієць. – К., 1995. – 80 с.
3. Победа Н. А. Социология культуры / Н. А. Победа. – Одесса: Астропринт, 1997. – 224 с.
4. Нагорний Б. Г. Студентство і сучасність / Б. Г. Нагорний, Л. М. Яковенко, А. В. Яковенко. – К. : Арістей, 2005. – 164 с.

Spysok vykorystanykh dzherel i literatury:

1. D'yachenko M. I. Kratkij psixologicheskij slovar' : lichnost', obrazovanie, professiya / M. I. D'yachenko, L. A. Kandy'bovich. – Mн. : Xe'lton, 1998. – 399 s.
2. Osnovni ponyattya i termini pedahohichnoyi sotsiolohiyi / Za zah. red. S. M. Kolomiyets'. – K., 1995. – 80 s.
3. Pobeda N. A. Sociologiya kul'tury' / N. A. Pobeda. – Odessa : Astroprint , 1997. – 224 s.
4. Nahornyy B. H. Student stvo i suchasnist' / B. H. Nahornyy, L. M. Yakovenko, A. V. Yakovenko. – K. : Aristey, 2005. – 164 s.

Анотація
Видиш Николай

Социально-педагогическая работа как действенный механизм формирования культуры современной студенческой молодежи

В статье анализируются социально-педагогические аспекты проблемы формирования культуры современной студенческой молодежи в заведениях образования и показатели культуры личности студента.

Установлено, что культура современной студенческой молодежи – это способ восприятия мира, видов деятельности, которые складываются на основе определенных ценностных ориентаций, знаний, убеждений; это отображение качеств внутренне присущих личности студента; это общий уровень социализации его личности, которая проявляется в прогрессивной деятельности. Решение проблемы формирования культуры современной студенческой молодежи зависит от того, насколько обществу и высшему учебному заведению как важному социальному институту, удастся регулировать практические тенденции социализации и индивидуализации на каждом этапе их развития. Высшее учебное заведение выступает важным условием формирования культуры современной студенческой молодежи, этот процесс должен постоянно учитывать особенности времени, чтобы адекватно использовать разные формы воспитательной деятельности и строить ее на теоретических принципах, которые отвечают современным требованиям развития общества.

Практика показывает, что одним из действенных механизмов формирования культуры современной студенческой молодежи есть социальнопедагогическая работа, которая направлена на создание благоприятных условий социализации, всестороннего развития личности, удовлетворения ее, культурных и духовных потребностей.

Ключевые слова: социально-педагогическая работа, культура личности, студенческая молодежь, социализация, формирование личности.

Summary
Vydysh Mykola

Social Pedagogical Work as Effective Mechanism of Forming Culture of Modern Students

The social pedagogical aspects of problem forming the culture of modern students in establishments of education and indices of culture personality of student are analyzed in the article.

It is found out that the culture of modern student youth - it is the method of perception of the world, types of activity, which are folded on the basis of the certain valued orientations, knowledge, persuasions; it is a reflection of qualities inwardly of inherent personality of student; it is a general level of socialization of his personality, which is manifested in progressive activity. The decision of the problem of forming culture of modern student youth depends on how the society and the higher educational establishment as an important social institute, can regulate the practical tendencies of socialization and individualization on every stage of their development. Higher educational establishment becomes the important condition of forming culture of modern student youth, this process must constantly take into account the features of time, adequately to use the different forms of an educational activity and build it on theoretical principles which meet the modern requirements of development of society.

Practice shows that one of effective mechanisms of forming culture of modern student youth, is social pedagogical work, which is directed to creation of favorable terms of socialization, comprehensive development of personality, satisfaction of its cultural and spiritual needs.

Key words: social-pedagogical work, culture of personality, students, socialization, formation of personality.

Дата надходження статті: «18» вересня 2014 р.

УДК 37.013+378:398.1 (045)

ЛЮДМИЛА ВОРОТНЯК,
кандидат педагогічних наук, доцент
(м.Хмельницький)

Метод case-study та його вплив на формування навичок міжкультурної комунікації магістрів у процесі вивчення іноземних мов

У статті автором здійснено аналіз методу case-study, описується можливість використання методу на заняттях іноземної мови з магістрами. Представлена методика передбачає використання проблемно-ситуаційного аналізу, в основі якого лежить навчання іноземних мов шляхом вирішення конкретних задач – ситуацій (кейсів).

Основними поняттями, які використовуються в методі case-study, є поняття «ситуація» та «аналіз». Основна задача практичного кейсу полягає у детальному відображенні життєвої ситуації. Таким чином, кейс створює практичну модель ситуації. Навчальне призначення практичного кейсу – тренінг магістрів за певною лексико-граматичною темою.

Виявлено, що центральне місце методу case-study займає дискусія. Важливою характеристикою дискусії є рівень її компетентності, що залежить від компетентності її учасників. Проте основним фактором в дискусії є ступінь її керівництва викладачем.